

Список використаних джерел:

1. Власенко С.В. Перевод юридического текста: когнитивные особенности номинации и реалии-профессионализмы в языковой паре английской-русский // Филологические науки в МГИМО. Сборник научных трудов. – М.: МГИМО(У), 2005. – № 21. – С. 129-140.
2. Кононов О. С. Знову про проблеми юридичного перекладу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/author.php?id=556>
3. Снігур С. Юридичні терміни як перекладознавча проблема // Вісник. – Львів, 2003. – № 490: Проблеми української термінології. – 570 с.
4. Федотова И.Г. Юридические понятия и категории в английском языке. – Обнинск, 2002. – 223 с.

Карпик М.І.

*викладач Інституту міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

МОВА – НАЙВАЖЛИВІША ОЗНАКА ЕТНОСУ. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОВИ, НАЦІЇ ТА КУЛЬТУРИ

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. у мовознавстві відбувався бурхливий розвиток тих напрямів дослідження, об'єктом яких є людина у всіх її іпостасях: мовлення, мислення, емоції, вірування тощо. Особливим об'єктом сучасних лінгвістичних досліджень є людина як носій, творець та охоронець певної національної культури. Тема взаємозв'язку мови, нації та культури, що, як відомо, була традиційною для лінгвістики попередніх періодів розвитку, набуває актуальності з огляду на нові досягнення гуманітарних студій.

Культура є складним феноменом життя певної групи, етносу чи цивілізації і представляє збережені в їхній колективній пам'яті символічні способи матеріального й духовного усвідомлення світу, моделі його пізнання й інтерпретації, а також способи колективного існування представників різних народів, одного етносу або певної його групи. Етнічна культура відтворена в узгодженій системі ідей, схем мислення й поведінки, етичних й естетичних цінностей, норм,

звичаїв, обрядів, міфів, вірувань, забобонів, організації побуту, різноманітних знакових продуктів і насамперед – у мові [1, с. 278].

До вагомих чинників збереження культури народу належать наявність локальних культур у межах етнічної, а також взаємодія культур у межах глобальної, цивілізаційної. Етнологи констатують і деструктивний вплив глобалізації на зменшення етнічної специфіки культур народу.

Чинниками формування етнічної культури поряд з географічним, господарським, релігійним і т. ін., є мовний і когнітивно-психологічний. Мова фіксує, зберігає і транлює способи категоризації й концептуалізації світу та внутрішнього рефлексивного досвіду народу, когнітивно-психологічний чинник визначає відображення в культурних явищах специфіки сенсорної сфери етносу (зорових, смакових, слухових, ольфакторних, соматичних відчуттів), її оцінки, просторової орієнтації й оцінки, гештальтування, способів мислення й інших пізнавальних механізмів [1, с. 280].

Незважаючи на те, що питання взаємовпливу мови і культури є дискусійним, більшість сучасних лінгвістів визнають, що мова тісно пов'язана з культурою. Вони «проростають» одна в одну. Мова є виразником культури, обов'язковою передумовою розвитку культури загалом та важливою складовою культури народу, що проживає в певний час у певному місці. Мова не існує поза культурою, тобто, поза соціально успадкованою сукупністю практичних навичок та ідей, що характеризують наш спосіб життя [2, с. 185, 223]. Тому мову необхідно вивчати у нерозривному поєднанні з культурою певного народу, його ідеями та мислетворчістю. Як одна з ознак нації, її «соціальної взаємодії», мова є основною формою вираження та існування національної культури.

Сучасна лінгвокультурологія трактує мову не лише як засіб спілкування, пізнання, але й як засіб вираження культури народу, як засіб передачі етнічного погляду на навколишній світ та місце людини в ньому. За С.Г. Тер-Мінасовою, «мова – потужна суспільна зброя, що формує з людського потоку етнос та утворює націю через збереження та передавання культури, традицій, суспільного самоусвідомлення певного мовленнєвого колективу» [3, с. 15]. Такий підхід допоміг усвідомити той факт, що культура – особливо

важливий для сучасної людини феномен, адже вона охоплює і загальні знання про традиції, звичаї, літературу та мистецтво певного народу, і національно-асоціативні уявлення, що відображають етнічно специфічний погляд на предмети і явища навколишньої дійсності. Мова має особливе значення для функціонування культури, адже лише мова може забезпечити виконання усіх її функцій.

Спільна мова та культура вважаються інтегральними чинниками, що об'єднують націю. Це стосується багатьох націй та національних мов, окрім німецької. Незважаючи на спільну мову, німці, швейцарці та австрійці не відчують, що вони належать до однієї нації та мають однакову мовно-культурну ідентичність. Тому виникає запитання: чи завжди здатна мова створити спільну ідентичність та чи відбувається це у німецькомовних країнах. Адже, як відомо, німецька мова є плюрицентричною мовою, яка розвивалася у Німеччині, Австрії та Швейцарії впродовж багатьох століть не зовсім однаково. Тому логічним є продовження цієї тези: яким чином ці країни розуміють поняття «нація» та «ідентичність» і як самі громадяни цих країн сприймають та трактують ці поняття з огляду на «спільну» мову.

Статус окремих національних варіантів певної мови залежить від історичних, політичних, економічних чинників. Оскільки питома вага носіїв німецького національного варіанту значно більша у порівнянні з кількістю мовців, що володіють іншими національними варіантами німецької мови, та в силу того факту, що ФРН відіграє в Європі важливу економічну та політичну роль, іноземці сприймають саме німецький національний варіант як норму, тобто як «кращий», «вишуканіший», «правильніший» варіант цієї мови, аніж, наприклад, швейцарський чи австрійський. Тому поза межами німецькомовного простору вивчається здебільшого німецький національний варіант, австрійські та швейцарські особливості лише зрідка згадуються.

Через це з погляду лінгвокультурології та соціолінгвістики будь-яка плюрицентрична мова є водночас об'єднувальною та розділювальною силою. Носії німецької мови можуть розуміти один одного, але лінгвісти досі працюють над таким питанням: чи відчують вони зв'язок один з одним на основі єдиної рідної мови,

чи відчують вони належність до однієї нації? Як відомо, іноземці саме так визначають національну ідентичність: будь-яка особа, що розмовляє німецькою мовою, є автоматично представником німецької національності. При цьому немає ніякого значення, звідки, власне, ця людина – з Австрії, Німеччини чи Швейцарії. Ця ситуація кардинально відрізняється від національної ідентифікації іноземців, що розмовляють, до прикладу, французькою мовою, яка, як відомо, є також поліцентричною. Носій французької мови може бути французом, бельгійцем, швейцарцем, сенегальцем і ін. Тому іноземці рідко одразу ж ідентифікують його як француза.

У політологічному ідеалі люди, які розмовляють єдиною мовою, мали б утворювати єдину націю (та, бажано, єдину державу). Проте у німецькомовному просторі ця ситуація є іншою. Німецькомовний швейцарець не ідентифікує себе як німця. Переважна більшість австрійців також вважає, що вони є окремішньою нацією з власною ідентичністю і наголошують на своїх відмінностях у мові та ментальності у порівнянні з німцями.

Австрійський варіант німецької мови відіграє важливу роль як маркер національної ідентичності та самоідентифікації австрійців. Лінгвісти, які вивчають особливості німецької мови на території Австрії, займаються не лише класифікацією окремих лексичних одиниць та зворотів з подальшим встановленням їхньої приналежності певному національному варіанту німецької мови, але й намагаються описувати мову у нерозривному зв'язку з людиною, котра є її носієм. Тому лінгвісти повинні вирішувати цілу низку складних лінгвокультурологічних, соціолінгвістичних та мовно-політичних проблем:

- 1) співвідношення між мовою та владою – позначення певної території засобами мови та страх втратити територію у результаті зміни мовної ситуації;
- 2) «своє» та «чуже» у мові та поведінці – мовне і соціальне залучення та вилучення певних мовних елементів;
- 3) соціальна орієнтація – приналежність чи неприналежність до певних груп та націй;
- 4) вираження індивідуальної та мовної ідентичності засобами мови та інших символів;

5) державне регулювання та чинність норм; взаємозв'язок між державними установами та мовною соціалізацією;

6) стандартизація мови через узус на протипагу кодифікованим нормам [4, с. 76].

Тому актуальними і невирішеними залишаються питання з'ясування мовно-культурних маркерів національної ідентичності австрійців, які відображені, перш за все, у мовній та концептуальній картинах світу, що представляють особливий спосіб осмислення навколишньої дійсності носіями австрійської лінгвокультури.

Список використаних джерел:

1. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке : монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

2. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. Москва : Прогресс, 1993. 656 с.

3. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация : учеб. пособие. Москва : Слово/Slovo, 2000. 624 с.

4. Österreichisches Deutsch. Linguistische, sozialpsychologische und sprachpolitische Aspekte einer nationalen Variante des Deutschen / Hrsg. : R. Muhr, R. Schrod, P. Wiesinger. Wien : Verlag Hölder-Pichler-Tempsky, 1995. VI, 405 S.

Кириленко Т.М.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ

Завдяки швидкому розвитку науки і техніки технічний переклад стає все популярнішим. Варто зазначити, що для розповсюдження знань переклад має бути якісним та точним. Головною особливістю науково-технічного тексту є, з одного боку, чіткість, лаконічність і логічність викладу думок, а з іншого боку, – виклад думок без емоційної лексики та художніх стилістичних засобів, які характерні